

Erdősítési szezon a Kiskunságban II.

Koczka Zoltán – erdőgazdálkodási osztályvezető, KEFAG Zrt.

A tavaszi erdősítéseket az idén március elején kezdtük meg a KEFAG Zrt. vagyonkezelte területein. „Tél tábornok” két utolsó nagy, hónap közepi kirohanása ellenére a feladatok teljesítése viszonylag jó ütemben halad.

Dr. Barányi László Bedő-díjas erdőmérnök 1984-es kecskeméti Vándorgyűlésen elhangzott szavait tovább idézve: „ Sokan vitatják, hogy szükséges-e egyáltalán a homokfásítás, miért költünk pénzt erre az igen nehéz, sok bizonytalansággal járó munkára. Talán azt válaszolnám, hogy ezen kár vitatkozni, ez a vita már réges-régen eldőlt. Ha ezek a kétkedők átéltek volna egy-két homokvihart, amikor az örvénylő kristályszemcsék csipkézték ki az arcbőrt, amikor a délelőtti órákban a gépkocsik csak tompított fénnyel tudtak közlekedni a város belterületén, amikor az örvénylő homok átfúvásokat és kisebb torlaszokat alkotott a közutakon, akkor talán tudnának fogalmat alkotni arról, hogy milyen lehetett, amikor a szél még akadálytalanul süvöltött a fátlan homoktengeren. A tüdőbaj azon gócin, ahol rettegetek a szülők, hogy 16-18 éves gyermekeiket mikor ragadja el tőlük ez az átkozott kór, amelynek két alapvető oka az alultápláltság és a levegő porszemnyezettsége volt, ma már egy egészséges generáció nőit fel. A két alapvető okot ugyanis sikerült megszüntetni, és nem látunk olyan sírokat, amelyekbe a szülők sorban temették 16-17 éves gyermekeiket egy-egy év eltéréssel. Jó pár ilyen tbc-tömegsirt lehet még találni az alföldi temetőben. Ha nem többet, csak ezt értük el, már mondhatnánk, hogy megérte!

Akik az alföldfásítás jelentőségét, gazdasági eredményeit felelőtlen kijelentéseikkel minimalizálni szándékoznak, kimondottan az alföldfásítás, de ugyanez a magyar erdőgazdálkodás ellendrukkerei, még akkor is, ha zöld kalapot bordanak, és csak akkor válhatnak erdészekké, ha a kalap alatt szív is lesz. Ezt én, aki 30 éve dolgozom ezen a tájon, úgy hiszem, nyugodtan megmondhatom!”

Az Alföldön az erdőfelújítás módját a természeti környezet és klíma mellett elsősorban a felújítás előtti erdőállomány fajösszetétele határozza meg. Természetesen újul gyökérsarjra a fő állományalkotó fajok közül a fehérynár, az akác,

viszont nincsenek meg a természetes magról való felújulás feltételei az erdei- és a feketeenyő számára. Ráadásul ez utóbbi fenyők alkotják az erdőterület több mint 50%-át a történeti áttekintésben idézett helyzet következtében.

Jóllehet azóta az erdővel és az erdőgazdálkodással szembeni társadalmi elvárás sokat, mondhatni gyökeresen megváltozott, ezek a többségében elsőgenerációs erdők a tájra és a klímára vitathatatlanul kedvező hatással vannak és tájokológiai szempontból még akkor is rendkívül értékesek, ha java részük nem őshonos fajfajból áll!

A mára kiható hátrányuk, hogy nagy többségük természetesen nem újul, a mesterséges erdőfelújítások pedig elképzelhetetlenek tuskózás és teljes talaj-előkészítés nélkül. A száraz termőhelyeken a mélyforgatással lehet kedvezően befolyásolni a talaj vízgazdálkodását. Az általános csapadékhiány és az uralkodó kedvezőtlen talajszerkezet miatt az ültetett csemeték életbemaradását egyedül a mélyforgatással tehetjük biztossá. Ez a kedvező hatás bizonyítottan 5-6 évig tart, éppen addig, amíg a fiatal erdősítés megerősödik. Mélyforgatást pedig csak tuskózott területen lehet végezni. Emiatt a mesterséges felújítás rendkívül energiaigényes, költséges, de elhagyhatatlan tevékenység. Ezt hosszú évtizedek keserves tapasztalata már régen bizonyossá tette az itt dolgozó szakembereknek.

A KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. 56 ezer hektár állami vagyonkezelésben lévő területen gazdálkodik. A vagyonkezelte erdőink fele fekete- és erdeifenyő, kerekítve 20-20% akác és fehérynár, azután vannak nemesnyárok a folyók mentén és egy-két százalék kocsányos tölgy, meg az egyéb fajok.

Erdősítéseinkhez a csemetét saját kertjeinkben neveljük. A lombok (fehérynár, akác) egy, a fenyők (erdei- és feketeenyő) két év alatt érik el a szabványnak megfelelő kiültethető méretet. A már említett állomány szerkezetből eredően, véghasznált fenyőállományainkat csak mesterségesen, teljes talaj-előkészítést követően tudjuk felújítani. Ez a tuskókiemelés, a tuskó letolást vagy a tuskó lehordást és 70-80 cm-es mélyforgatást jelenti.

A csemete ültethető mélyforgatással egy menetben vagy klasszikus ERTI egysoros (EÜ-1) ültetőgéppel, melyekkel

Challanger mélyforgató erőgép

Fenyőcsemete-ültetés ERT EÜ-1 ültetőgéppel

kapcsolatban a következőket érdemes megemlíteni. A mélyforgatással egy menetben végzett ültetés lényege, hogy a mélyforgató eke által húzott barázda falára helyezzük a 60+ szabvány méretű egyéves magági csemetéket, amelynek gyökerei így kerülnek a legideálisabb helyzetben a talajba mélység és elhelyezkedés tekintetében egyaránt. A következő menetben az ekét húzó erőgép, amely az esetek nagy részében lánctalpas traktor, egy újabb barázdát borít a csemetékre, betakarva ezzel a gyökérzónát. Fontos részlete a műveletnek, hogy a csemeték elhelyezkedése a barázda dőlésszöge miatt nem függőleges, hanem attól 40-45 fokkal eltér, ami azt eredményezi, hogy föld alá kerülő száruk kigyökeresedik, így a geotropizmusból eredően az aktív gyökérzóna megnövekszik és ezzel is javítja a csemeték kritikus aszályos időszakban életben maradásának esélyét. A módszert tudományos alapú kidolgozója *dr. Horváth László* bugaci tudós mérnök fejlesztette ki, melyet azóta is teljes sikerrel alkalmazunk. A mélyforgatás bármennyire is drasztikusnak és természetellenesnek tűnik, a homoki erdőművelésnek elengedhetetlen és szükséges művelete. Erdőssztyepp klímában, száraz termőhelyeken a mélyforgatással lehet javítani, a növények számára kedvezőbbé tenni a talaj vízgazdálkodását. Ökonómiai is ez a legtakarékosabb módszer, mert általa már nem merül fel további gépi költségigénye az ültetésnek. A csemeték a mélyforgatással egy időben kerülnek a fellazított talajba, az ültetés szántást követő újabb gépi műveletére már ez esetben nincs szükség. Meg kell jegyezni, hogy korábban Bugacon a fenyő-erdősítések is sikeresen ültették ezzel a módszerrel. Ehhez azonban hosszabb gyökerű csemetékre és főként nagy gyakorlattal rendelkező ültető személyzetre volt szükség.

A fenyő-erdősítéseket őszi mélyforgatás után tavasszal a már jelzett kerek traktorra függesztett ERTI egysoros ültetőgépekkel, 4-5 fős ültető brigáddal végezzük. Kettő az ültetőgépen helyezik földbe a csemetéket, hárman pedig előkészítik a csemetéket, valamint utólagosan elvégzik a szükséges igazításokat, betaposást.

Szólni kell még természetes felújításainkról, amiket teljes egészében sarjadztatással végzünk a jó és közepes növekedésű fehérynár és akác véghasználataink után. Ezeknek az erdőrészeknek a véghasználat vegetációs időn kívül történik. Akác célállomány esetében 15-20 cm mély gyökérszagtást végzünk a gyökérsarjak képződésének elősegítésére, a tuskósarjakat pedig az erdősítés befejezésig 2-3 alkalommal eltávolítjuk. Nagyságrendileg erdőfelújításaink egyharmada

Ültetés mélyforgatással egy menetben

(cca. 400 ha) történik természetes módon, kétharmada (cca. 700 ha) mesterségesen. A mesterséges lomb célállományokat ősszel (cca. 300 ha), a fenyőket (cca. 400 ha) tavasszal újítjuk meg.

Az utóbbi négy évben mesterséges lomb erdősítéseink közel harmadát, évente mintegy 100 hektárt fenyő, vagy akác után létrehozott őshonos fehérynár célállományokra cseréljük EMVA erdőszerkezet-átalakításos pályázati forrásból.

Idén tavasszal a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. 415 ha mesterséges első kivitelű fenyő célállományú erdőfelújítást és sajnos a már említett tavalyi aszálykár miatt 200 hektár pótlást végez, elődeink örökségének szakszerű és tartamos kezelése jegyében. 🌲

Lánctalpas mélyforgató

Rába mélyforgató erőgép